

ВІДГУК

офіційного опонента проф. Манн Р.В.
на дисертаційну роботу Андрія Сергійовича Слотюка
на тему «Інноваційно-підприємницька інфраструктура регіонального
розвитку», яку подано до здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 Економіка

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження

Забезпечення конкурентоспроможності регіональної економіки в сучасних умовах дедалі більшою мірою визначається не лише наявністю виробничих, фінансових чи людських ресурсів, а й здатністю регіону створювати, поширювати та комерціалізувати інновації. Реалізація такої здатності потребує відповідного середовища, у межах якого забезпечується взаємодія підприємницького сектору, наукових установ, інвесторів, органів влади та спеціалізованих інфраструктурних інститутів. Саме тому формування та результативне функціонування інноваційно-підприємницької інфраструктури набуває значення одного з важливих чинників економічного розвитку регіонів.

Особливої актуальності ця проблематика набуває для України, регіональна економіка якої функціонує в умовах масштабних структурних змін, ресурсних обмежень, цифрової трансформації та необхідності відновлення економічного потенціалу територій. За таких обставин недостатньо лише створювати окремі елементи інноваційної інфраструктури. Важливим стає забезпечення їх системної взаємодії, належного ресурсного забезпечення, результативності функціонування та орієнтації на потреби інноваційного підприємництва. Відповідно, зростає потреба у науковому обґрунтуванні підходів, які дають змогу оцінювати ефективність інноваційно-підприємницької інфраструктури та формувати дієві механізми управління її розвитком.

Водночас складність сучасних інноваційних процесів зумовлює необхідність розширення традиційного інструментарію їх дослідження. Прийняття рішень щодо підтримки та реалізації інноваційних проєктів потребує врахування не тільки економічних і ресурсних параметрів, але й якісних характеристик проєктів, поведінкових особливостей учасників підприємницької діяльності, їх мотивації та стратегічних орієнтирів. Не менш важливим є дослідження поширення імітаційних моделей економічної поведінки та визначення меж між простим копіюванням і творчою адаптацією інноваційних рішень. Такий ракурс дозволяє розглядати розвиток інноваційно-підприємницької інфраструктури як комплексну економічну проблему, що охоплює інституційні, ресурсні, управлінські та поведінкові складові.

У цьому аспекті дисертаційна робота Слотюка Андрія Сергійовича «Інноваційно-підприємницька інфраструктура регіонального розвитку» є актуальним і своєчасним дослідженням. Її спрямованість на поглиблення теоретичних засад функціонування інноваційно-підприємницької інфраструктури, удосконалення методичних підходів до оцінювання її ефективності та інноваційних проєктів, застосування економічного моделювання і поведінкового аналізу, а також розроблення рекомендацій щодо удосконалення управління її розвитком відповідає сучасним потребам регіональної економіки.

Отже, актуальність теми дисертаційної роботи визначається необхідністю наукового обґрунтування таких механізмів формування та управління інноваційно-підприємницькою інфраструктурою, які сприятимуть активізації підприємницької та інноваційної діяльності, ефективнішому використанню ресурсного потенціалу територій, підвищенню якості управлінських рішень та створенню передумов для довгострокового технологічного розвитку і посилення конкурентоспроможності регіональної економіки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертаційній роботі Слотюка Андрія Сергійовича, характеризуються належним ступенем обґрунтованості та достовірності, що забезпечується послідовністю проведеного дослідження, коректним визначенням його мети і завдань, застосуванням комплексу загальнонаукових і спеціальних методів, достатньою інформаційною базою та апробацією отриманих результатів.

Обґрунтованість теоретичних положень дисертації забезпечується опрацюванням наукових праць українських і зарубіжних учених з проблем регіональної економіки, інноваційного розвитку, підприємництва, формування та функціонування інноваційної інфраструктури. Використання методів теоретичного узагальнення, аналізу і синтезу, історико-логічного та еволюційного аналізу дало автору можливість систематизувати існуючі наукові підходи, простежити розвиток відповідних теоретичних положень та сформулювати теоретичне підґрунтя подальшого дослідження інноваційно-підприємницької інфраструктури регіонального розвитку.

Достатній рівень обґрунтованості результатів забезпечується відповідністю використаного методичного інструментарію змісту поставлених дослідницьких завдань. Системний та структурно-функціональний підходи застосовано для дослідження структури, функцій і взаємозв'язків складових інноваційно-підприємницької інфраструктури; статистичний, економічний і

порівняльний аналіз – для виявлення тенденцій та оцінювання результативності інноваційної і підприємницької діяльності; кластерний та поведінковий аналіз – для дослідження особливостей економічної поведінки учасників інноваційних процесів, економічної імітації та підприємницького епігонства.

Важливим чинником достовірності одержаних результатів є використання автором економіко-математичного інструментарію. Економіко-математичне моделювання, інтегральне оцінювання та DEA-аналіз використано при оцінюванні ефективності функціонування інноваційно-підприємницької інфраструктури. Метод управління освоєним обсягом (EVM) та модель MDP застосовано для поєднання кількісних і якісних параметрів оцінювання інноваційних проєктів. Використання різних, але взаємопов'язаних методів дослідження дозволило автору здійснювати перевірку та уточнення отриманих результатів на окремих етапах роботи й підвищило аргументованість сформульованих висновків.

Окремо слід відзначити обґрунтованість розробленої методики інтегрального аналізу інноваційних проєктів на основі моделі поведінкових уподобань. Її апробація передбачала аналіз емпіричних результатів та застосування процедури кластеризації, за результатами якої досліджено відповідність поведінкових характеристик респондентів теоретично визначеним моделям «Інвестор», «Новатор», «Менеджер» та «Епігон». Це посилює доказовість сформульованих автором методичних положень і підтверджує можливість практичного застосування запропонованого підходу.

Достовірності результатів сприяє також використання відповідної інформаційної бази, представленої законодавчими та нормативно-правовими документами, статистичними й аналітичними матеріалами, науковими працями вітчизняних і зарубіжних дослідників та іншими інформаційними джерелами, необхідними для вирішення поставлених у дисертації завдань.

Висновки, сформульовані за результатами окремих розділів та дисертаційної роботи загалом, логічно випливають із проведеного теоретичного, аналітичного та модельного дослідження і відповідають поставленим завданням. Практичні рекомендації базуються на отриманих автором результатах оцінювання та моделювання, що забезпечує їх взаємозв'язок із теоретичними й методичними положеннями роботи.

Додатковим підтвердженням обґрунтованості отриманих результатів є їх апробація на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях та оприлюднення у наукових публікаціях автора. Окремі результати дослідження також пройшли практичну апробацію у діяльності суб'єктів господарювання та освітньому процесі.

Таким чином, застосована методологія дослідження, відповідність обраних методів поставленим завданням, належна інформаційна база, апробація окремих методичних розробок, а також логічний взаємозв'язок між отриманими результатами та сформульованими висновками дають підстави оцінити ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи Слотюка Андрія Сергійовича як достатньо високий.

**Новизна та значення наукових положень, висновків і рекомендацій,
сформульованих у дисертації за її темою**

Аналіз змісту дисертаційної роботи Слотюка Андрія Сергійовича дає підстави констатувати, що одержані автором результати характеризуються науковою новизною та формують взаємопов'язану сукупність теоретичних, методичних і прикладних положень щодо формування, оцінювання ефективності та управління розвитком інноваційно-підприємницької інфраструктури регіону. Наукова цінність роботи полягає, зокрема, у поєднанні традиційних положень регіональної економіки та теорії інновацій із сучасним інструментарієм економічного моделювання і поведінкового аналізу.

У теоретичному аспекті заслуговує на увагу удосконалення автором моделі інноваційної інфраструктури в системі економіки, відповідно до якої її функціонування розглядається через взаємодію суб'єктів інноваційної діяльності, інфраструктурних інститутів, ресурсного забезпечення та механізмів перетворення ресурсів на результати інноваційної діяльності. Представлена функціональна модель інноваційно-підприємницької інфраструктури в системі регіональної економіки (стор. 74-76) дозволяє розглядати таку інфраструктуру не як механічну сукупність окремих об'єктів, а як складову регіональної економічної системи, результативність якої залежить від узгодженості взаємодії її елементів, достатності ресурсного забезпечення та спроможності до комерціалізації інноваційних результатів. Наукове значення цього положення полягає у створенні теоретичної основи для обґрунтування напрямів розвитку інноваційно-підприємницької інфраструктури регіонального рівня.

Подальшого розвитку в роботі набули теоретичні положення щодо передумов формування інноваційної інфраструктури регіону, які автор досліджує з позицій економіки розвитку та економіки розміщення. У межах першого розділу дисертації систематизовано просторові, інституційні, ресурсні, виробничі та інноваційні чинники, сукупна дія яких визначає можливості формування та розвитку інноваційної інфраструктури територій (стор. 57-76). Значення такого результату полягає у розширенні теоретичного пояснення регіональних відмінностей у формуванні інноваційного середовища та у

встановленні взаємозв'язку між розвитком інфраструктури, підприємницькою активністю й конкурентоспроможністю регіональної економіки.

Науковий інтерес становить уточнення автором уявлень про сучасний етап еволюції парадигм розміщення продуктивних сил та теорії інновацій (стор. 75-95). Їх доповнено підходом, відповідно до якого розвиток інноваційно-підприємницької інфраструктури регіонів розглядається як один із механізмів технологічного оновлення, формування нових центрів економічного зростання та активізації внутрішніх джерел розвитку. Таке трактування поглиблює теоретичне обґрунтування ролі інноваційної інфраструктури в системі сучасного регіонального розвитку.

Суттєве концептуальне значення має удосконалений підхід до формування інноваційно-підприємницької інфраструктури в системі регіональної економіки (стор. 124-129). Його відмінністю є комплексне врахування структурно-функціональних характеристик інфраструктури, типової структури її об'єктів, принципів та етапів їх створення, критеріїв прийняття відповідних рішень, а також територіальних, організаційних, правових і ресурсних обмежень. Цінність запропонованого підходу полягає у переході від переважно теоретичного трактування інноваційної інфраструктури до формування системи орієнтирів, які можуть бути використані при обґрунтуванні управлінських рішень щодо створення та розвитку її конкретних об'єктів у регіоні.

Оригінальною складовою дисертаційного дослідження є розвиток теоретичних положень щодо економічної імітації та підприємницького епігонства (стор. 151-174). Автор розмежовує економічну імітацію як практику копіювання та підприємницьке епігонство як форму творчої адаптації, розвитку й удосконалення вже існуючих інноваційних ідей. Запровадження до теоретичного інструментарію категорії «підприємницьких епігонів» дозволяє розширити трактування наслідувальної поведінки в підприємництві та розглядати її за певних умов як механізм поширення й адаптації інновацій. Значення цього положення полягає також у можливості його використання для подальшого обґрунтування інструментів стимулювання інноваційної підприємницької активності.

Методичне значення мають розвинені автором підходи до оцінювання ефективності інноваційно-підприємницької інфраструктури в системі регіональної економіки (стор. 181-195). Їх особливістю є орієнтація на комплексне врахування економічних, інституційних та інноваційних параметрів функціонування інфраструктурних об'єктів. Використання економіко-математичного моделювання, інтегрального оцінювання та відповідного аналітичного інструментарію розширює можливості оцінювання

результативності функціонування інфраструктури та формування інформаційного підґрунтя для прийняття рішень щодо напрямів її розвитку.

Вагомим результатом дисертаційної роботи слід визнати удосконалення методики інтегрального аналізу інноваційних проєктів на основі моделі поведінкових уподобань (стор. 195-198, 237-243). Її принциповою відмінністю є поєднання традиційних кількісних критеріїв із якісними характеристиками інноваційного проєкту, зокрема його стратегічною значущістю, рівнем інноваційності, адаптивністю, потенціалом розвитку та відповідністю індивідуальним цілям суб'єктів інноваційно-підприємницької інфраструктури. Практична перевірка запропонованої моделі та кластеризація отриманих результатів із виділенням поведінкових типів «Інвестор», «Новатор», «Менеджер» та «Епігон» підсилюють аргументованість запропонованого методичного підходу та демонструють можливість його застосування при відборі й оцінюванні інноваційних проєктів.

Окремої позитивної оцінки заслуговує використаний у роботі підхід до інтеграції методу управління освоєним обсягом (EVM) та моделі MDP у процесі оцінювання інноваційних проєктів (стор. 197-198 та пп. 3.2). Науково-методичне значення такого поєднання полягає у розширенні інформаційної бази оцінювання: поряд із параметрами вартості, часу та результативності реалізації проєкту враховуються його якісні, стратегічні та поведінкові характеристики. Це створює можливість більш комплексного обґрунтування рішень щодо перспективності інноваційних проєктів та доцільності їх підтримки в системі інноваційно-підприємницької інфраструктури.

Прикладну спрямованість мають розроблені автором рекомендації щодо розвитку та удосконалення управління інноваційно-підприємницькою інфраструктурою регіону (стор. 255-267). Їх відмінністю є формування на основі результатів проведеного моделювання та орієнтація на забезпечення технологічного розвитку регіональної економіки. Рекомендації охоплюють удосконалення інвестиційних механізмів, підтримку інноваційного підприємництва, розвиток інституційного середовища, використання можливостей державно-приватного партнерства та посилення взаємодії між державою, бізнесом і науково-освітнім середовищем. Їх реалізація спрямована на підвищення результативності інноваційної діяльності, активізацію підприємництва та зміцнення конкурентоспроможності регіонів.

Таким чином, заявлені в дисертації положення наукової новизни знаходять відображення у змісті відповідних розділів і підрозділів роботи та є логічним результатом проведеного автором теоретичного, аналітичного й модельного дослідження. Сукупність отриманих результатів поглиблює теоретичні засади дослідження інноваційно-підприємницької інфраструктури та розвиває

методичний інструментарій оцінювання ефективності її функціонування й інноваційних проєктів.

За характером, рівнем обґрунтованості та науковою значущістю отримані результати відповідають рівню дисертаційного дослідження на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка». Є підстави вважати заявлену автором наукову новизну достатньо обґрунтованою, а сформульовані наукові положення, висновки та рекомендації – такими, що становлять теоретичний і практичний інтерес.

Практичну цінність результатів дисертаційного дослідження підтверджує їх використання у діяльності ТОВ «Торговий Дім «Р-Трейд», ТОВ «Старвей Продакшн», Консорціуму «СОЮЗ БУД», а також у навчальному процесі Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Це свідчить про прикладну спрямованість одержаних результатів та можливість використання окремих положень і рекомендацій у практиці управління інноваційною та підприємницькою діяльністю.

**Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій,
сформульованих у дисертації, в наукових публікаціях, зарахованих за
темою дисертації**

Кількість наукових праць за темою дисертаційної роботи загальним обсягом 7,4 д.а. (особисто автору належить 5,9 д.а.) та повнота відображення в них основних положень дослідження відповідають чинним вимогам щодо публікації результатів дослідження для дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Ознайомлення з публікаціями здобувача дозволяє стверджувати, що в них висвітлені основні положення дослідження. Основні теоретичні та прикладні положення та результати дослідження доповідалися й схвалені на науково-практичних конференціях різного рівня.

**Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації,
фальсифікації**

Академічний плагіат (використання чужих ідей, тексту без належного посилання на джерело) в аналізованій дисертаційній роботі відсутній, про що свідчать результати перевірки дисертаційної роботи на плагіат з використанням програмного засобу перевірки на плагіат Strikeplagiarizm.com: встановлено високу унікальність тексту, правомірність запозичень визнано обґрунтованим (загальноприйняті терміни та цитування інших авторів з посиланням на них) (лист Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля МОН України від 04.06.2026 № 1/06).

Фактів фабрикації (придумані дані, неіснуючі факти або сфальшована інформація) та фальсифікації (зміна, підробка, спотворення даних або результатів дослідження) висновків, даних, результатів розрахунків, правил їхньої інтерпретації у дисертаційній роботі не виявлено.

Зауваження та дискусійні питання стосовно положень дисертації.
Позитивна оцінка результатів дослідження Слотюка А.С. не виключає деякі зауваження, які у тому числі можуть послугувати підставою для дискусії на захисті дисертації. Суть цих зауважень полягає у такому.

1. У першому розділі дисертації (пп. 1.3) автором проведено ґрунтовний аналіз наукових підходів до трактування сутності інноваційної інфраструктури та систематизовано її функції. Водночас певний науковий інтерес становило б більш детальне висвітлення впливу цифровізації на трансформацію сучасної інноваційної інфраструктури, зокрема ролі цифрових платформ, віртуальних інноваційних мереж та цифрових сервісів підтримки підприємництва.

2. У пп. 1.2 достатньо повно розкрито економічну сутність інноваційного підприємництва. Проте поза межами детального аналізу залишилися особливості розвитку стартап-підприємництва як одного з найбільш динамічних інструментів комерціалізації інновацій та формування сучасних інноваційних екосистем.

3. В дослідженні автором здійснено аналіз основних учасників інноваційного процесу та їх функцій у системі інноваційно-підприємницької інфраструктури (пп. 2.1). Водночас доцільним видається більш широке використання положень концепції «потрійної спіралі» (Triple Helix), яка сьогодні є однією з базових моделей пояснення взаємодії науки, бізнесу та держави в інноваційній сфері.

4. У пп. 3.1 запропоновано методичний підхід до оцінювання ефективності функціонування інфраструктурних об'єктів. Разом із цим дискусійним видається питання врахування впливу зовнішніх макроекономічних факторів, зокрема воєнних ризиків, інвестиційної нестабільності та структурних змін в економіці, які можуть істотно впливати на результати діяльності інноваційної інфраструктури.

5. В дисертації представлено авторський підхід до оцінювання інноваційних проєктів на основі поєднання двох моделей. Високо оцінюючи наукову цінність запропонованого підходу, слід зазначити, що більш детальне висвітлення алгоритму його практичного впровадження в діяльність технопарків, бізнес-інкубаторів та інших інфраструктурних об'єктів сприяло б посиленню прикладної спрямованості дослідження.

6. У пп. 3.3 запропоновано комплекс рекомендацій щодо розвитку виробничо-технологічної інноваційної інфраструктури регіонів. Водночас окремого висвітлення потребують питання оцінювання ризиків реалізації запропонованих заходів, а також можливих механізмів їх мінімізації в умовах нестабільного економічного середовища.

Надані зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку результатів дослідження, проведеного Слотюком А.С. на належному науковому рівні.

Загальний висновок. За результатами ознайомлення з дисертаційною роботою Слотюка Андрія Сергійовича можна зробити такі висновки. Представлена дисертація на тему «Інноваційно-підприємницька інфраструктура регіонального розвитку» є завершеним самостійним науковим дослідженням актуальної проблематики, результати якого характеризуються науковою новизною, належним рівнем теоретичного обґрунтування та практичною значущістю. Мета дослідження досягнута, а поставлені завдання вирішено. Отримані наукові результати послідовно відображено у висновках до окремих розділів та загальних висновках дисертаційної роботи.

Зміст дисертації відповідає заявленій темі, визначеній меті, об'єкту та предмету дослідження. Сформульовані автором наукові положення, висновки та рекомендації є взаємопов'язаними, належним чином обґрунтованими та відповідають предметній області спеціальності 051 «Економіка», за якою дисертацію подано до захисту. Робота має логічну структуру, виконана з дотриманням вимог наукового стилю та характеризується належним рівнем теоретико-методичного опрацювання досліджуваної проблематики.

Основні наукові положення та результати дисертаційного дослідження відображено у публікаціях здобувача, зокрема у наукових фахових виданнях України, та апробовано на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях. Практичне значення отриманих результатів підтверджується їх використанням у діяльності суб'єктів господарювання та в освітньому процесі Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

За результатами аналізу представленої дисертаційної роботи та з урахуванням викладеного у відгуку є підстави стверджувати, що дисертаційна робота Слотюка Андрія Сергійовича «Інноваційно-підприємницька інфраструктура регіонального розвитку» за формальними та змістовими ознаками відповідає вимогам пп. 6,7,8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та припинення дії рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та «Вимогам до оформлення дисертації», затвердженим наказом

Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а її автор – Слотюк Андрій Сергійович – заслуговує на присудження за результатами публічного захисту ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки та управління
Черкаського державного технологічного
університету Міністерства освіти і науки
України (м. Черкаси)

Руслан МАНН

Членський секретар

[Handwritten signature]
Прем'єр
Міністр